

Bestuursvoorstel

Onderwerp: 10 puntenplan Nutriënten en Gewasbeschermingsmiddelen Nummer: Bestuursstukken\2369	Agendapunt: 10
--	-----------------------

DB: Ja 15-5-2017	BPP:	FAZ:	VVSW:	AB: Ja 7-6-2017
----------------------------	-------------	-------------	--------------	---------------------------

Opsteller: Marie-Louise Meijer, 0598-693238 Beleid, Projecten en Laboratorium	Opdrachtgever: Jelmer Kooistra	Portefeuillehouder: Fien Heeringa
--	--	---

Ondersteuning van de afdeling: ☒ Technisch ☐ Juridisch ☒ Financieel ☐ Staf ☒ Communicatie ☐ ICT / Beveiliging
--

Externe betrokkenen:	Reden:
	N.v.t.

<p>Samenvatting:</p> <p>Op verzoek van het algemeen bestuur is de afgelopen maanden een analyse uitgevoerd naar het probleem en de herkomst van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten en wordt een voorstel gedaan voor maatregelen. Beide groepen stoffen lieten in 2014 en 2015 een toename van de overschrijdingen van de norm zien. Aanvullend aan het project DuurSaam Glashelder en het UPDA in de Drentse Aa is voor de aanpak van gewasbeschermingsmiddelen een voorstel gedaan voor gebied specifieke en stofgerichte maatregelen in de Veenkoloniën, Westerwolde en Duurswold. De maatregelen betreffen vooral uitbreiding van Toezicht, DAW projecten door de grondeigenaars en overleg met de leveranciers over alternatieve middelen.</p> <p>Voor nutriënten zijn maandbalansen voor de N en P belasting gemaakt voor ons hele gebied, waarbij de bronnen uitgesplitst zijn voor RWZI, aanvoer vanuit Dorkwerd en zuidelijke aanvoerroute en (aan- en afspoeling uit) eigen gebied. Hierbij is duidelijk dat er grote verschillen zijn tussen natte en droge jaren en tussen de maanden. In de wintermaanden en in sommige zomermaanden wanneer er veel neerslag valt, wordt de belasting en de concentratie in onze waterlichamen vooral bepaald door ons eigen gebied. In droge maanden in de zomer kan echter de RWZI en ook de aanvoer voor 50% de concentratie bepalen. In het droge jaar 2016 waren de concentraties voor fosfaat en stikstof veel lager dan in het natte jaar 2015 of in het jaar 2014 waarin de P vracht vanuit de RWZI's hoog was.</p> <p>In droge maanden wordt het effluent van de RWZI's Assen, Gieten, Hoogezand en Foxhol door een groot deel van ons gebied gevoerd, zodat er afwenteling tussen de waterlichamen plaatsvindt.</p> <p>Opvallend is de zeer slechte waterkwaliteit bij ons inlaatpunt vanuit de Hoozeveense Vaart in de omgeving van Emmen, die negatief beïnvloed wordt door de RWZI Emmen en de glastuinbouw van Erica.</p>

Bestuursvoorstel

Maatregelen voor de terugdringing van nutriënten bestaan uit DAW maatregelen door grondeigenaren voor de landbouw, analyse naar maatregelen om de invloed van de RWZI's te verminderen en toezicht bij biovergisters en DAW projecten. Onze hoogste prioriteit is het verminderen van de P belasting voor onze eigen opgave voor het voldoen aan de fosfaatnormen.

Daarnaast moeten wij volgens internationale afspraken de stikstofbelasting op de Eems Dollard verminderen. Hierbij focussen we ons eerst op de uitlaatpunten van het Eemskanaal en Nieuwe Statenzijl.

Conform de afspraak met het RBO stappen we net als andere waterschappen over op de landelijke normen per watertype voor fosfaat en stikstof. Het is namelijk alleen toegestaan om daarvan af te wijken in geval van natuurlijke achtergrond belasting. Dit is bij ons alleen in kanaal Fiemel het geval. Dit gaan we nog nader onderbouwen, zodat we later nog een aangepaste norm voor kanaal Fiemel gaan voorstellen.

Duurzaamheidsparagraaf: Nee

Begrotingsaspecten: Ja

AB Voorstel:

Instemmen met:

- de probleemanalyse en mogelijke maatregelen voor terugdringing van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen;
- de provincie te vragen om conform landelijke afspraken en de afspraak in het RBO onze gebiedsgerichte normen aan te passen aan de landelijke normen;
- de presentatie van deze analyse aan het AB in een AB discussiebijeenkomst van 29 mei;
- het vrijgeven van € 220.000,- voor de aanschaf en plaatsing van apparatuur voor continue debietmetingen en waterkwaliteitsmetingen;
- In de meerjarenraming 2018 - 2021 jaarlijks € 80.000,- opnemen voor analyses van GBM en nutriënten.

Bijlagen: Ja

- Bijlage 1: Uitwerking probleemanalyse en mogelijke maatregelen Gewasbeschermingsmiddelen
- Bijlage 2: Uitwerking probleemanalyse en mogelijke maatregelen Nutriënten

Ter inzage (bestuursnet): Nee

Onderwerp(en):

Besluit/opmerkingen bestuur:

Paraaf secretaris-directeur:

Bestuursvoorstel

Inleiding

In de jaarrapportage waterkwaliteit van 2015 is aangegeven dat in 2015 op 39% van onze meetpunten een overschrijding van gewasbeschermingsmiddelen is aangetroffen. Tevens was daarin aangegeven dat in 2014 en 2015 de concentraties van nutriënten beduidend hoger waren dan in de jaren ervoor en dat de jarenlange daling van nutriënten is gestagneerd en zelfs omgezet lijkt te zijn in een stijging. Op 16 juli is aan het AB in de Groninger Kroon een presentatie gegeven over zowel de nutriënten als de gewasbeschermingsmiddelen en is afgesproken dat we in juni 2017 met een 10 puntenplan voor de aanpak van deze stoffen komen. In de tussentijd hebben we verdere analyses uitgevoerd. Het 10 puntenplan moet richting geven aan mogelijke maatregelen, zoals bijvoorbeeld het DAW.

In bijlage 1 en bijlage 2 zijn de resultaten van de analyses beschreven. In dit bestuursvoorstel zijn de belangrijkste zaken kort samengevat. Voor de gewasbeschermingsmiddelen komen we met een analyse van de stoffen die een overschrijding geven en een maatregelpakket. Bij de nutriënten komen we vooral met een analyse van bronnen en een voorstel voor maatregelen en verdere analyses.

Voorgeschiedenis/eerdere besluitvorming/beheerplan

De analyse van de problemen en de bronnen en routes van de nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen is gestart als gevolg van de resultaten zoals gerapporteerd in de jaarrapportage 2015. Er is geen aparte actie benoemd in het beheerprogramma voor deze analyse. De analyse geeft invulling aan actie 6.1.1. "onderzoek naar afwenteling tussen waterlichamen" en zij draagt bij aan actie 6.1.2. "tussentijdse analyse van toestand en KRW doelbereik" uit het beheerprogramma.

De analyse van probleem en bronnen en routes en maatregelen van de nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen is tevens de invulling van een aantal regionale acties uit de landelijke Delta aanpak waterkwaliteit en zoetwater. Deze landelijke delta aanpak is in 2016 door een groot aantal landelijke partijen ondertekend, omdat ook landelijk is geconcludeerd dat een overmaat aan stoffen, zoals onder andere nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen het behalen van de KRW doelen in de weg kan staan. Met de analyses zoals we de afgelopen maanden hebben gedaan hebben we een start gemaakt met de regionale analyses zoals bedoeld in de Delta aanpak waterkwaliteit en zoetwater, met name de acties:

MN2 Uitvoeren van regionale analyses nutriëntenproblematiek

GB2 Regionale analyse van Gewasbeschermingsmiddelen problematiek.

Gehanteerde aanpak

Voor zowel de nutriënten als de gewasbeschermingsmiddelen hebben we als waterschap zelf de analyses uitgevoerd. Voor nutriënten hebben we naast aandacht aan de nutriëntenconcentraties ook aandacht besteed aan de vrachten van nutriënten. Op basis van vrachten is de bijdrage van de verschillende bronnen bepaald. Tot nu toe is bij alle waterschappen vooral gestuurd op concentraties. Bij alle waterschappen in Nederland wordt nu naar vrachten gekeken, ook door de verplichting daartoe in de Delta aanpak waterkwaliteit en zoetwater. Om te komen tot vrachten moeten eerst waterbalansen worden opgesteld, welke later omgezet worden naar stoffenbalansen. De hydrologen

Bestuursvoorstel

hebben het voor hun dagelijks werk (peilbeheer) niet nodig om reguliere waterstromen precies te kwantificeren. Het hydrologische reguliere werk bestaat vooral uit het sturen op peilen en op het modelleren van waterstromen in wateroverlast situaties, hetgeen wat anders is dan het kwantificeren van reguliere waterstromen. Voor het eerst zijn de water- en stoffenbalansen voor het gehele gebied bepaald, hetgeen een grote stap voorwaarts is in de integratie van watersysteemkennis van kwaliteit en kwantiteit. Er is grof begonnen op basis van bestaande gegevens en er kan steeds verder worden ingezoomd. Zoals afgesproken zijn de waterbalansen voor het hele gebied, voor zomer en winter en per maand uitgevoerd. De analyses per waterlichaam zijn slechts voor een beperkt aantal waterlichamen gereed. Niet overal waren meetgegevens aanwezig, zodat sommige delen van de balans gebaseerd zijn op schattingen. Naast het opstellen van de water- en stoffenbalansen zijn de waterkwaliteitsgegevens geanalyseerd en gerelateerd aan klimaatomstandigheden.

Voor gewasbeschermingsmiddelen is aandacht besteed aan de analyse van de overschrijdende stoffen, de eigenschappen van de stoffen, de locaties van de overschrijdingen en mogelijke maatregelen.

Analyse van Nutriënten

Probleem

Al decennia lang namen de nutriënten concentraties in ons gebied af door het landelijke mestbeleid en de verlaging van de belastingen vanuit de industrie en de RWZI's. Op basis van deze trend hebben wij tot nu toe als waterschap geen aanvullende nutriënten reducerende maatregelen in het KRW maatregelprogramma opgenomen. Sinds 2010 stagneert echter de afname van de nutriënten concentraties in ons gebied en vanaf 2012 zien we zelfs een stijging in de concentraties. Ook landelijk is geconstateerd dat het huidige mestbeleid onvoldoende wordt geacht om de nutriëntendoelen voor de KRW te gaan halen. Daarom is de regio en de landbouwsector uitgedaagd om de problematiek goed te analyseren en te komen met aanvullende maatregelen.

Momenteel voldoet nog geen enkel waterlichaam voor de KRW aan het biologische doel. Het halen van deze doelen wordt vooral bepaald door 4 belangrijke voorwaarden: voldoende lage nutriëntengehalten, een goede inrichting van de oppervlaktewateren, een aangepast beheer en onderhoud en geen overschrijdingen van chemische stoffen met een KRW norm. We werken volop aan een goede inrichting van onze wateren en zijn bezig met een optimaal beheer en onderhoud. Net als in het landelijke beeld is de indruk dat ook bij ons nutriënten in sommige gebieden te hoog zijn voor een optimaal resultaat.

Voor ons eigen gebied sturen we op het voldoen aan de norm voor fosfaat, omdat voor zoet water fosfaat de sturende factor is voor een goede waterkwaliteit. De systematiek van de KRW werkt zodanig dat het voldoen aan één van de twee nutriënten (fosfaat en stikstof) voldoende is.

We vinden structurele overschrijdingen van de norm voor fosfaat op de formele KRW rapportagepunten in kanalen Hunze/Veenkoloniën, de Hunze, het Zuidlaardermeer, Fiemel en het Hondshalstermeer. Lokale structurele overschrijdingen zien we vooral in het Zeegserloopje in de Drentse Aa, het Pagediep, kanalen Westerwolde en de Ruiten Aa.

Bestuursvoorstel

Daarnaast moeten wij volgens internationale afspraken de stikstofbelasting op de Eems Dollard verminderen, omdat in het brakke/zoute water stikstof de sturende factor is. Hierbij richten we ons eerst op het behalen van een norm van 2,8 mgN/l zomerhalfjaargemiddeld op de uitlaatpunten van het Eemskanaal en Nieuwe Statenzijl.

Er is in 2016 veel landelijke discussie ontstaan over de verschillen in normen die door de waterschappen worden gehanteerd voor stikstof en fosfaat, vooral in relatie tot discussies over de effectiviteit van het mestbeleid. Door het Rijk is in 2016 ook strenger dan voorheen gecontroleerd dat afwijking van de landelijke norm alleen is toegestaan in geval van natuurlijke achtergrond belasting. Dit is bij ons alleen bij kanaal Fiemel het geval. De meeste waterschappen hanteren al de landelijke normen; wij zijn één van de vier waterschappen die dit (nog) niet gedaan hebben.

In het AB voorstel van 6 juli 2016 over de jaarrapportage is ook al aandacht aan deze kwestie besteed. We hebben toen aangegeven dat wij van plan zijn pas na de evaluatie doelbereik en bij het nieuwe stroomgebiedsbeheerplan in 2021 eventueel onze normen voor nutriënten aan te passen, waarbij aangegeven was dat we vooral voor stikstof verwachten dat de normen nog aangescherpt gaan worden in verband met afwenteling naar de Eems.

Om een einde te maken aan de landelijke verwarring over de normen, is ons door het Rijk en door het Regionaal Bestuurlijke Overleg (RBO) KRW Rijn Noord/Nedereems verzocht om zo snel mogelijk over te stappen op de landelijke normen per watertype voor fosfaat en stikstof.

Oorzaak van het probleem

Op basis van vrachtanalyses zijn maandbalansen voor de N en P belasting gemaakt voor ons hele gebied, waarbij de bronnen uitgesplitst zijn voor RWZI, aanvoer vanuit Dorkwerd en zuidelijke aanvoerroute en (aan- en afspoeling uit) eigen gebied.

Hierbij is duidelijk geworden dat er grote verschillen zijn in bronnen van verontreiniging tussen natte en droge jaren en tussen de maanden. In de wintermaanden en in sommige zomermaanden wanneer er veel neerslag valt, wordt de belasting en de concentratie in onze waterlichamen vooral bepaald door ons eigen gebied. In droge maanden in de zomer wordt de nutriëntenconcentratie bepaald door de RWZI's en de aanvoer (beiden ca. 50%). In het droge jaar 2016 waren de concentraties voor fosfaat en stikstof veel lager dan in het natte jaar 2015 of in het jaar 2014 waarin de P vracht vanuit de RWZI's hoog was.

In droge maanden wordt het effluent van de RWZI's Assen, Gieten, Hoogezand en Foxhol door een groot deel van ons gebied gevoerd, zodat meerdere waterlichamen negatief worden beïnvloed door de RWZI's. Opvallend is de zeer slechte waterkwaliteit bij ons inlaatpunt vanuit de Hoogeveense Vaart in de omgeving van Emmen, die negatief beïnvloed wordt door de RWZI Emmen en de glastuinbouw van Erica. Dit water met een slechte waterkwaliteit beïnvloedt de waterkwaliteit van de Veenkoloniën en Westerwolde in negatieve zin.

Uitgangspunten en prioritering

- We gaan over naar de landelijke normen voor nutriënten per KRW watertype
- We willen toe naar een robuust systeem, hetgeen betekent dat zowel onder natte als droge als normale omstandigheden de concentraties beneden de normen blijven

Bestuursvoorstel

- Niet alleen op de KRW rapportage punten moeten de nutriënten voldoen aan de norm maar ook op andere meetpunten in het KRW waterlichaam, zodat de biologische toestand niet geremd wordt door te hoge nutriëntengehalten
- In het kader van afwenteling naar de Eems gaan we voortaan niet alleen letten op fosfaat, maar ook op stikstofconcentraties en stikstofvrachten
- Op de plaatsen waar ieder jaar overschrijdingen voorkomen in de KRW waterlichamen streven we naar het nemen van (lokale) maatregelen
- Ons uitgangspunt is het volgende:
 - In 2021 voldoen alle waterlichamen aan de fosfaatsnorm op het KRW rapportagepunt
 - In 2021 voldoen alle meetpunten in de beken en in de meren aan de fosfaatsnorm
 - In 2027 streven we ernaar dat het afwateringspunt van het Eemskanaal en bij Nieuwe Statenzijl voldoen aan de stikstofnorm
- De prioritering is als volgt:
 1. Waterlichamen waar op het KRW rapportage punt structureel niet wordt voldaan aan de norm voor fosfaat :
 - Zuidlaardermeer, kanalen Hunze-Veenkoloniën, Hunze, Hondshalstermeer (bij landelijke norm), Fiemel
 2. Structurele lokale knelpunten voor fosfaat in de waterlichamen in de beken
 - Zeegserloopje in Drentse Aa, Ruiten Aa, Westerwolde Zuid
 3. Gebieden die afwateren op Eemskanaal en Nieuwe Statenzijl voor wat betreft stikstof
 - Vooral Veenkoloniën en Westerwolde en Hunze
 4. Aanpak stikstofbelasting in Duurswold en Oldambt

Voorgestelde maatregelen

De maatregelen voor de aanpak van nutriënten richten zich op

Wat wij zelf kunnen doen:

vermindering van het effect van de RWZI's, extra handhaving, kijken naar de aanvoerroutes, verdere analyse van bronnen en effect van maatregelen, verder optimaliseren integraal werken)

Wat we van anderen vragen:

DAW projecten door grondeigenaren, andere waterschappen P en N belasting verlagen

Hoe we anderen bewegen anders te handelen:

urgentie en kennis delen, communicatie

Gebiedsgericht betekent dit:

Veenkoloniën en Westerwolde (doel reductie P belasting en N belasting)

- Analyse om samen met waterschap Vechtstromen de belasting vanuit zuidelijke aanvoerroute te verminderen
- Maatregelen uit het project DuurSaam Glashelder voor het Zuidelijke deel
- Handhaving en bewustwording bij biovergisters
- Uitvoeren van DAW projecten (precisielandbouw, bodemverbetering, duurzame maisteelt) door de grondeigenaren
- Analyse naar vermindering invloed RWZI's (Assen, Hoogezand, Foxhol, Stadskanaal)

Bestuursvoorstel

Hunze/Zuidlaardermeer (reductie P belasting)

- Analyse gebeurt in TOPSOIL
- DAW projecten Hunze door grondeigenaren
- Kosten/baten analyse verdere fosfaatreductie bij RWZI Gieten

Drentsche Aa: Zeegserloopje (doel reductie P belasting)

- Toezicht en metingen bij lokale biovergister
- DAW project vruchtbare kringloop veehouderij door grondeigenaren

Analyse van Gewasbeschermingsmiddelen

Probleem

Conform de landelijke doelstelling uit de Tweede Nota Duurzame Gewasbescherming “Gezonde Groei, Duurzame Oogst” moeten we in 2018 50% reductie realiseren ten opzichte van het aantal overschrijdingen in 2013. Dit betekent concreet dat we maximaal 11 overschrijdingen willen hebben in 2018. In 2014 en 2015 was het aantal overschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen hoger dan de jaren ervoor. In 2014 en 2015 hebben we resp. 44 en 35 overschrijdingen gemeten. Deze toename is afkomstig van meerdere stoffen en komt deels doordat we een aantal extra middelen zijn gaan meten, maar deels omdat in de glastuinbouw in Zuidbroek een sterke toename van overschrijdingen van een aantal stoffen te zien was. Er is een reductie van het aantal overschrijdingen gewenst.

Het is niet steeds dezelfde stof is waarvoor een overschrijding wordt aangetroffen. Het zijn meerdere stoffen die of incidenteel of structureel overschrijden. Met structureel bedoelen we dat de stof 3 jaar of meer overschrijdend is aangetroffen in een periode van 10 jaar. De indeling in incidenteel of structureel is voor ons een hulpmiddel om het gebied en de maatregelen te kunnen prioriteren.

Er zijn 12 stoffen structureel overschrijdend aangetroffen, waarvan er 7 KRW specifiek verontreinigende stoffen zijn. Er zijn 20 stoffen incidenteel overschrijdend aangetroffen, waarvan er 3 KRW prioritair stoffen zijn met een Europese norm en 3 KRW specifiek verontreinigende stoffen zijn. De KRW stoffen mogen in ieder geval niet overschrijdend aanwezig zijn op de KRW meetpunten. Er is onderscheid gemaakt tussen 4 typen meetpunten, glastuinbouwmeetpunten, landbouwmeetpunten, formele KRW rapportage meetpunten en punten in KRW wateren. Het hoogste aantal overschrijdingen is aangetroffen op de glastuinbouw meetpunten. Het is opvallend dat ook in de grotere wateren, op de KRW rapportage meetpunten, regelmatig overschrijdingen zijn aangetroffen.

Het hoogste aantal overschrijdingen is aangetroffen in de glastuinbouwgebieden, de bollengebieden (Drentse Aa en Drentse Monden) en in de Veenkoloniën en Westerwolde.

Oorzaak van het probleem

Voor de 12 structureel overschrijdende stoffen en de 7 KRW stoffen van de incidenteel overschrijdende stoffen is per stof gekeken naar de stoffeigenschappen, een vergelijking van de periode van gebruik met de periode van de overschrijdingen en naar de teelten waarbij de stof gebruikt werd. Op basis van deze analyse is een advies voor de aanpak van de specifieke stof gegeven. Voor 6 stoffen bleek de glastuinbouw de belangrijkste veroorzaker. Deze stoffen worden aangepakt binnen het project voor de glastuinbouw DuurSaam Glashelder.

Bestuursvoorstel

De analyse gaf aan dat in 2015 een groot aantal overschrijdingen werd veroorzaakt door 1 kassenbedrijf in Zuidbroek. In 2016 heeft daar intensieve handhaving plaatsgevonden, waardoor het aantal overschrijdingen daar is afgenomen van 13 naar 1 in 2016. Dit geeft aan dat handhaving zeker effectief is (zie bijlage bij het achtergrond document).

Een aantal stoffen werd breed toegepast (zoals esfenvaleraat), zodat daar een gebiedsbrede maatregel op ingezet moet worden (akkerranden). Voor de overige stoffen is geconstateerd dat de belangrijkste bronnen zijn de aardappels en mais in de Veenkoloniën, Westerwolde en Duurswold, het bollengebied in de Drentse Aa en de Drentse Monden, de wintertarwe en aardappels in de Hunze en de Drentse Monden.

Uitgangspunten

- Speciale focus vindt plaats op de structureel overschrijdende stoffen (stoffen die 3 jaar of meer overschrijden) en op de KRW prioritaire of specifiek verontreinigende gewasbeschermingsmiddelen
- In 2021 willen we het volgende bereikt hebben
 - Voor de KRW waterlichamen 0 overschrijdingen van de KRW stoffen
 - Voor de glastuinbouw naar maximaal 1 overschrijding per meetpunt
 - Voor het totaal aantal meetpunten naar maximaal 11 overschrijdingen in 2018 en 2 in 2023

Voorgestelde maatregelen

Op basis van de analyse van de stoffeigenschappen en de relatie met de teelten en de locaties komen we tot een voorstel voor extra maatregelen, aanvullend op het bestaande maatregelprogramma in de Drentse Aa binnen het UPDA (het Uitvoeringsprogramma Drentse Aa in het kader van de drinkwaterwinning) en het programma voor de aanpak van de glastuinbouw, het programma DuurSaam Glashelder (zie bestuursvoorstel AB agenda 7 juni 2017).

1. Extra toezicht specifiek op onderstaande teelten en gebieden:
 - Aardappelen en maisteelt in de Veenkoloniën en Westerwolde en Duurswold (aclonifen, linuron)
 - Bloembollen in Drentse Monden (imidacloprid)
 - Wintertarwe en aardappels in Hunze bovenstrooms en in Drentse monden (ETU)
2. Overleg met de leveranciers voor de stoffen esfenvaleraat, aclonifen en linuron; doel is bewustwording en bespreken alternatieve minder milieubelastende stoffen/ middelen.
3. Bij het RIVM een JG/MAC (waarschijnlijk ruimere) norm aanvragen voor azoxystrobin en ETU (nu nog gebaseerd op oude MTR),
4. Projecten (DAW) op het gebied van :
 - Duurzaam bodembeheer in Westerwolde, zowel akkerbouw als veeteelt (dimethanamid-P)
 - Akkerranden met FAB functie langs watervoerende sloten voor het hele gebied (esfenvaleraat)
 - Duurzame bloembollenteelt in Drentse Monden (imidacloprid,aansluiten bij aanpak in UPDA)
 - Teeltgerichte aanpak bij aardappels in Veenkoloniën en Westerwolde gericht op onkruidbestrijding (linuron)

Bestuursvoorstel

Risico's en kansen

Mogelijke risico's zijn, te weinig geld en tijd, te weinig commitment voor de uitgangspunten, te weinig actie vanuit de landbouw en onvoldoende effect van het mestbeleid en de DAW projecten. Voorafgaande aan de uitwerking van het maatregelprogramma zullen hier goede afspraken over gemaakt moeten worden. De inzet op het DAW vanuit de landbouw is de verantwoordelijkheid van de sector. Wij helpen mee om de DAW projecten financieel van de grond te krijgen. Dit biedt een kans om mee te helpen de belasting vanuit de landbouw terug te dringen.

De sector heeft van het Rijk via het DAW de kans gekregen om de belasting vanuit de landbouw terug te dringen door regionale maatregelen. Het waterschap heeft geen juridische bevoegdheden om terugdringing van het mestgebruik te realiseren. Wanneer het mestbeleid ertoe leidt dat er te weinig effect op de waterkwaliteit wordt bereikt, is het Rijk aan zet om extra juridische maatregelen in te zetten.

Extern betrokkenen/extern overleg

Op 16 juni zal onze lijn van denken worden gedeeld met het Regionaal Bestuurlijk Overleg (RBO) Rijn Noord/Nedereems. De voorgestelde aanpassing van de nutriënten normen is al besproken met de provincie, maar na instemming van het AB zal met de provincies het tijdsplan worden afgesproken van vaststelling van de nieuwe nutriënten normen. Dit zal ook met waterschap Noorderzijlvest worden afgestemd aangezien ook Noorderzijlvest andere dan de landelijke normen gebruikt.

Onze nieuwe aanpak van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen willen we delen met onze belangengroepen in een klankbordgroepbijeenkomst. In het kader van Waterdrager hebben wij in 2013 voor het laatst een klankbordgroep bijeenkomst georganiseerd.

Wanneer we dit in het najaar organiseren kunnen we ook een toelichting geven over de tussenstand van de analyse KRW doelbereik.

Communicatie

Communicatie lijkt een belangrijke bijdrage te leveren aan gedragsverandering die nodig is om afname van stoffen in het water te bereiken. Communicatie is derhalve een belangrijk onderdeel van de oplossing van het probleem. Nieuwe alternatieve wegen moeten bewandeld worden om dit te bereiken.

Bestuursvoorstel

Samenvattend komen we tot de volgende 10 punten:

10 punten voor aanpak nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen

1. Vaststellen en delen urgentie van probleem van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen
2. Landelijke nutriënten normen overnemen en laten vaststellen door de provincies
3. Eigen maatregelen verkennen voor het verminderen van het effect van de RWZI's
4. Extra toezicht en advies door het waterschap
5. Verdere analyse vrachten en bronnen en routes nutriënten en effecten van maatregelen
6. DAW projecten door grondeigenaren
7. Maatregelen door buurwaterschappen ter vermindering van belasting uit wateraanvoer
8. Communicatie ter bevordering van gedragsverandering
9. Alternatieve middelen en normen voor sommige gewasbeschermingsmiddelen
10. Interne integrale samenwerking en kennisdeling tussen de afdelingen

Financiën

Er zijn financiën benodigd voor de volgende onderdelen :

			aantal	Kosten
1	Verdere analyse	Aanschaf en plaatsing apparatuur voor continue debietmetingen en continue waterkwaliteitsmetingen op locaties met prioriteit 1.		€ 220.000,- Wordt meegenomen in de meerjareninvesteringsprogramma 2018 t/m 2021
		Eenmalige Kwantificering af- en uitspoeling landbouw/natuur/veen samen met Alterra		€ 15.000,- Exploitatiebegroting 2017
		Opleiding en begeleiding KRW verkenners voor doorrekenen effect van maatregelen		€ 15.000,- Exploitatiebegroting 2017

Bestuursvoorstel

2.	Extra toezicht	Handhaving en metingen bij alle biovergisters	Samen 2 fte	Twee fte worden voor de komende twee jaar additioneel toegevoegd ten behoeve van de handhaving. Indien dit tot een succesvol resultaat leidt wordt dit structureel. De financiering van de eerste twee jaar vindt plaats binnen de bestaande personele begroting.
		Toezicht en metingen bij 4-6 DAW projecten		
		Specifiek stof en teelgericht toezicht voor specifieke GBM's		
		Analyse en toezicht lokale verontreinigingen waarvan bron nog niet duidelijk is (bij fosfaat)		
3.	Analyses van GBM en nutriënten ter begeleiding van toezicht	400 bedrijven 2 monsters per bedrijf (€ 400 analyse per monster GBM) verspreid over 4 jr	400 x 2 x € 400	€ 320.000,- (€ 80.000,- per jaar) Wordt opgenomen in de meerjarenraming 2018 - 2021
3.	Analyse eigen maatregelen	Kosten/baten analyse additionele maatregelen op RWZI's	200 uur	€ 20.000,- Exploitatiebegroting 2017

Indien de kosten die worden gemaakt in de exploitatiebegroting 2017, leiden tot een overschrijding van het oorspronkelijk beschikbaar gestelde budget zal dit in de najaarsrapportage worden opgenomen.

Vervolg

In het DB van 15 mei wordt voorgesteld om op 29 mei een presentatie te geven aan het AB op een AB discussiebijeenkomst. Afhankelijk van de discussie met het AB zal worden besloten of het voorstel nog wat moet worden aangepast.

Het is de bedoeling dat de analyses afgerond zijn tegelijkertijd met Evaluatie KRW doelbereik, zodat in 2019 in het gebiedsproces dat we voor de KRW en voor het nieuwe beheerprogramma gaan houden meegenomen kan worden welke eventuele extra maatregelen effectief zijn en tegen welke kosten. De genoemde maatregelen zoals extra toezicht en DAW projecten starten zodra dat mogelijk is.

Evaluatie

In 2018 wordt de evaluatie KRW doelbereik afgerond. De voorgestelde maatregelen op het gebied van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen kunnen hierin pas beperkt worden geëvalueerd, aangezien in 2018 alleen de metingen van 2017 bekend zijn. Wel zullen dan de berekeningen van de KRW verkenners gereed zijn zodat een schatting van het effect van de maatregelen aangegeven kan worden. In het najaar van 2017 wordt aan het AB een tussenstand gepresenteerd van dit project

Bestuursvoorstel

Het is de bedoeling dat aangegeven kan worden op welke wijze de voorgestelde maatregelen zoals bijvoorbeeld de intensivering van toezicht tot een verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater heeft geleid. Het zal daarbij niet eenvoudig zijn om het effect van de afzonderlijke maatregelen te onderscheiden, omdat op meerdere terreinen maatregelen worden genomen.

Voorstel

Instemmen met:

- de probleemanalyse en mogelijke maatregelen voor terugdringing van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen;
- de provincie te vragen om conform landelijke afspraken en de afspraak in het RBO onze gebiedsgerichte normen aan te passen aan de landelijke normen;
- de presentatie van deze analyse aan het AB in een AB discussiebijeenkomst van 29 mei;
- het vrijgeven van € 220.000,- voor de aanschaf en plaatsing van apparatuur voor continue debietmetingen en waterkwaliteitsmetingen;
- In de meerjarenraming 2018 - 2021 jaarlijks € 80.000,- opnemen voor analyses van GBM en nutriënten.

namens het dagelijks bestuur,

Harm Küpers
secretaris-directeur

Alfred van Hall
dijkgraaf

Bestuursvoorstel

Bijlage 1: Uitwerking van het 10 puntenplan

1. **Vaststellen en delen van urgentie van verdere reductie van nutriënten belasting en overschrijdingen van GBM**
2. **Landelijke richtwaarden voor onze nutriëntennormen overnemen** en laten vaststellen door de provincies
3. **Eigen maatregelen verkennen voor vermindering van het effect van de RWZI's**
 - a. Onderzoek starten naar eventuele extra maatregelen op RWZI Assen, Gieten en Stadskanaal
 - b. Mogelijkheden verkennen voor verlaging NH4 belasting vanuit de RWZI
 - c. Verkennen van mogelijkheden ter verlaging van belasting vanuit de zuidelijke aanvoerroute (= minder invloed van effluent RWZI Emmen)
 - d. Verkennen van mogelijkheden om de invloed van het effluent op het hele gebied via wateraanvoer in de zomer te verminderen
4. **Extra toezicht en advies door het waterschap**
 - a. voor aanpak Gewasbeschermingsmiddelen
 - Aardappelen en maisteelt in de Veenkolonien en Westerwolde en Duurswold
 - Bloembollen in Drentse Monden
 - Wintertarwe en aardappels in Hunze bovenstrooms en in Drentse monden
 - b. Voor aanpak Nutriënten
 - Toezicht en metingen bij alle biovergisters
 - Verdere analyse bronnen bij lokale fosfaatknelpunten
 - c. Voor aanpak nutriënten en GBM
 - Toezicht op uitvoering afgesproken maatregelen bij 4-6 DAW projecten
 - Effectgerichte monitoring
5. **Verdere analyse vrachten en bronnen en route nutriënten en effecten van maatregelen**
 - a. Verdere analyse van de bronnen voor de waterlichamen en probleemgebieden
 - b. Analyse van bijdrage van landbouw en vergelijking watersystemen samen met Alterra
 - c. Verbeteren van de kwaliteit van de gegevens door extra metingen van kwantiteit en kwaliteit op knooppunten
 - d. Toepassing van waterkwaliteitsmodel KRW verkennend voor doorrekening van effecten van maatregelen
6. **DAW projecten door de grondeigenaren**
 - a. voor aanpak Gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten
 - Duurzaam bodembeheer in Westerwolde, zowel akkerbouw als veeteelt
 - Duurzaam bodembeheer in bloembollenteelt in Drentse Monden
 - Teelgerichte aanpak bij aardappels in Veenkolonien en Westerwolde
 - Precisielandbouw
 - Bodemverbeterende maatregelen in de Veenkoloniën
 - b. voor de aanpak gewasbeschermingsmiddelen
 - Akkerranden met FAB functie langs watervoerende sloten
 - Aanpak erfafspoeling

Bestuursvoorstel

- c. Voor de aanpak van nutriënten
 - Kringloop veeteeltbedrijven in Drentse Aa en Duurswold

- 7. Maatregelen door buurwaterschappen voor vermindering van belasting uit wateraanvoer**
 - a. Wetterskip Fryslan en waterschap Noorderzijlvest over aanvoer Dorkwerd naar Diepenring Groningen
 - b. Waterschap Drents Overijsselse Delta over aanvoer Drentse Hoofdvaart naar Noordwillemskanaal
 - c. Waterschap Vechtstromen en waterschap Drents Overijsselse Delta over zuidelijke aanvoer Hoogeveense Vaart naar de Veenkolonien

- 8. Communicatie ten behoeve van gedragsverandering**
 - a. gericht op samenwerking tussen alle betrokken organisaties
 - b. gericht op bewustwording en gedragsverandering bij de vervuilende partijen
 - c. gericht op kennisdelen

- 9. Alternatieve middelen en normen voor sommige gewasbeschermingsmiddelen**
 - a. Overleg met leveranciers over alternatieven voor zeer toxische gewasbeschermingsmiddelen
 - b. Bij RIVM aanvragen van JG/MAC normen voor stoffen met oude MTR normen

- 10. Interne integrale samenwerking tussen de afdelingen**

Veel interne projecten raken aan het 10 puntenplan en KRW doelbereik. Voor een goed resultaat is een goede coördinatie en afstemming van belang, bijvoorbeeld over de relatie met de volgende projecten:

 - a. Zoetwaterstrategie, acties en modellering Deltaprogramma Zoetwater
 - b. Doorspoelbeleid
 - c. Outcome gestuurde handhaving
 - d. Hotspotanalyse RWZI's over geneesmiddelen
 - e. Waterakkoorden en aanvoerroutes over aanvoer van buiten ons gebied
 - f. Landelijke acties in kader van Delta aanpak waterkwaliteit en zoetwater en Mestwetgeving